

Szabadkőműves-szövetség

a szabadkőműveseknek az egész világra kiterjedő szervezete. Sokáig titkos társaságoknak tekintették a Sz.-et, illetőleg annak egyes részeit, a páholyokat, sőt ma is azok, akik teljesen félreismerik a Sz. céljait, titkos társaságnak mondják, pedig nem titkos, hanem zárt társaság. Titkai nincsenek; csak azokat a jeleket, amelyekről az egész világ szabadkőművesei megismerik egymást, és a felavatás szertartását meg a szimbolumokat kell a tagoknak titokban tartaniok. Ezzel szemben az állami hatóság által jóváhagyott alapszabályai vannak, melyeket bárki megszerezhet és éppen így nyilvános a Sz. története, alapelvei, törvényei, szervezete, életének és létezésének minden egyes mozzanata. Az pedig teljesen az egyes tagok tetszésére van bízva, vajjon nyíltan bevallani akarják-e, hogy a Sz.-hez tartoznak.

Okiratokkal bizonyítható történeti adatokkal egészen a XIII. századig vezethető vissza a Sz. alakulása s fejlődése, melynek folyamában nevezetes az 1717. év. Ekkor lett ugyanis a Sz. az a tisztán szellemi és erkölcsi működést kifejtő társaság, amelynek folytatása a mai Sz. Addig, amíg 1717. meg nem alakult az angol nagypáholy, a Sz. tényleg építéssel foglalkozott s nemcsak átvitt értelemben használta az építés szót az emberi nem tökéletesítésére irányzott működésének megjelölésére. Tulajdonképen csak a 40-es és 50-es években kezdődik a Sz. történetének ismerete. Ekkor került napfényre néhány a Sz. történeti fejlődésére vonatkozó fontos okirat, amelynek nyomán egyszerre megdőlt az a sok mese, mely a Sz. eredetét a különféle középkori szerzetesrenddel, a bölcsek kövének s az életelixir keresőinek középkori társaságával, Angolország XVII. sz.-beli politikai pártjaival, az olasz karbonárikkal stb. hozta összeköttetésbe. A mai Sz. eredetét a középkor építőműhelyeiben kell keresni.

A középkorban ugyanis, amikor különösen kezdetben papok és szerzetesek, nevezetesen Benedek-rendiek, foglalkoztak az építés mesterségével, minden építés megkezdésekor és minden munka befejezésekor ájtatosságot végeztek az építőmesterek, akik külön zárt és némi

előjogokkal fölruházott kasztba sorakoztak. Ezt az ájtatosságot az emelendő épület közelében elhelyezett házban végezték, melyben egyszersmind szerszámaikat is tartogatták s itt oktatták ki egymást az építés fortélyaira. Ezek az építőmesterek nem állottak a hatóságok hatalma alatt, a körükben fölmerült egyenetlenségeket saját főnökeik intézték el és ezért szabad kőműves volt a nevük, azaz olyan, aki fel van szabadítva a hatóság beavatkozása alól. Idővel inasokat és legényeket is vettek fel szövetségükbe, akiknek felavatása bizonyos formásokhoz volt kötve. Eleinte a papok voltak a kőművestestületeknek a vezetői, később az építés tudományát teljesen elsajátították a felvett laikusok és a XIII. században már Halberstadtban, Magdeburgban, Kölnben és Bremában ilyen laikusok vezetése alatt álló építőműhelyek léteztek. Egészen a XVI. és XVII. sz.-ig semmi változás nem állott be ez építőműhelyek szervezetében. A szokásokat és a titkokat nem őrizték meg írásban, csak az építőműhelyek törvényeit, melyeknek legrégebb kiadása az, amelyet Halliwell adott ki 1840. Londonban (The early history of freemasonry in England). Németországban lassan-lassan kivesztek az építőmesterek e szokásai, de annál szilárdabban megmaradtak Angolországban, ahol mind több és több tudós és előkelő férfiú vétette föl magát a kőművesek közé, mert közöttük sokat tanulhattak. De akkor tájban sehol sem voltak nagyobb építkezések és a hosszú pihenés következtében a legtöbb kőművesműhely megszűnt.

A 1666-iki londoni nagy tűzvész után ismét szükség lévén munkás kezekre, új életre keltek a kőművesműhelyek, amelyek felépítették Londont, befejezték a Szt.-Pál-templom építését, melyet Wren Kristóf híres építőmester vezetett, de London újjá építése után megszűnt a tevékenység, úgy hogy III. Vilmos király halála után (1702), aki 1645-ben maga is szabadkőműves volt és a társaságnak védnöke, már csak négy rendszeresen dolgozó műhely volt az angol fővárosban. 1717. e négy műhely egyesült egy nagypáhollyá, mely lemondott a tényleges építésről és a szellemi építést, azaz az emberiség emelését és egyesítését tűzve ki céljául, Sayer Antalt választotta meg első nagymesterré. Ez páholy, mely 1776. fölvette a Lodge of Antiquity nevet, megbizta Anderson prédikátort, aki szintén az alapítók között volt, hogy a hagyomány, a régi szokások és törvények felhasználásával készítsen egy a Sz. megváltozott céljához illő alkotmánykönyvet. E megbízatásnak megfelelően, 1721 dec. 27-én átadta a nagypáholyoknak az alkotmánykönyvet, melyet 1723. Londonban kinyomattak s ez az alkotmány a Sz. tételeinek legnagyobb tekintéllyel bíró gyűjteménye.

A Sz., mely ilyenformán a középkor építőműhelyeiből tisztán szellemi működést kifejtő társasággá változott át, ez idő óta gyorsan terjedt el mindenfelé. A század harmadik tizedében Franciaországban, Németalföldön, Spanyolországban és Portugáliában, a negyedik tizedben pedig Német-, Svéd-, Orosz-, Lengyel-, Törökországban, Svájcban és Amerikában vert gyökeret; a XVIII. sz. közepén már Kelet-Indiában is terjedt a Sz. és mindezek a helyeken az angol Sz. befolyása érvényesült. Egyedül Lengyelország volt az, amely nem engedett tért az angol Sz. befolyásának. A Sz. egyre terjedt és erősödött és éppen ez a folytonos terjedés okozta azt, hogy nemsokára azokban az országokban, melyekben a Sz. az angol nagypáholy vezetése alatt állott, hovatovább önálló kőművesi főhatóságok keletkeztek. Egyes főhatóságok az angol Sz. alapelveitől lényegesen eltérő elveket kezdtek hirdetni. ezek az eltérések és

utánszatok Franciaországban keletkeztek és végcéljaikat tekintve mindinkább eltávolodtak az igazi Sz.-tól és egész sereg kalandos természetű, titkos, középkori lovagi és romanatikus társaságnak lévén szülőanyjává, csak hátráltatták az igazi, nemes Sz. természetes fejlődését.

1780 körül mindeme mesterkedések következtében határozottan a felbomlás felé indult egész Európában a Sz. és nem is volt meg az a külső hatalma, mely visszaadhatta volna egységét és megőrizhette volna integritását. De a legnagyobb zavarban és a fenyegető veszedelmek közepette ismét megnyilatkozott az igazi Sz.-szelleme: 1783. Majna-Frankfurtban és Wetzlarban megalakult az eklektikus szövetség, mely azt tűzte ki céljául, hogy egyedül a három fokot (tanonc, legény és mester) őrzi meg teljes tekintélyében, a különböző magas fokokat, mint a Sz. kinövéseit elveti, és hadat üzenve minden pártoskodásnak, minden titkos rajongásnak, visszaállítja a Sz. régi egyszerűségét és új életre kelti a tünedező testvéri egyetértést. Ezt a törekvést siker is koronázta.

A XIX. sz. elején már erős a haladás az igazi Sz. fejlődésében, melyre nézve legfontosabb volt az Angolországban egymás mellett létező, két különböző rendszerű (János-rendű, azaz hármas foku és skót rendű, azaz magas foku) nagypáholy egyesülése. Az ellentéteknek ilyen kiegyenlítődése ettől az időtől kezdve napirenden volt. Az angol nagypáholy elvesztette ugyan azt a nagy befolyását, melyet az egész Sz.-re gyakorolt és új nagypáholyok keletkeztek, de az egész világ szabadkőműves főhatóságai szoros összeköttetésbe léptek egymással és ma a Sz. valójában egy nagy testvéri lánc, mely körülfogja az egész világot, hogy az erkölcsiségnek, a haladásnak, a felvilágosodásnak és az igaz emberszeretetnek legyen terjesztője. Intenzívebb terjedése a jelen század második felére esik. A 30-as és 40-es években csak két nagypáholy: a belga és a luxemburgi alakult; 1861. az olasz, 1862. a perui, 1867. a neubraunschweigi, 1870. a magyar nagypáholy alakult meg és ezeket követték az amerikai, uruguayi, haitii, domingói, liberiai, egyiptomi, tuniszi stb. nagypáholyok. Az egyes páholyok száma jóval több a 8000-nél és a világ minden művelt népénél virágzik a Sz. És még nem volt oka egy országnak sem megbánni azt, hogy határain belül szabad fejlődést engedett a Sz.-nek.